

5. Карук І. В. Пізнавально-дослідницька діяльність з дітьми раннього дошкільного віку. *Молодий вчений*, 2019. № 5.2 (69.2). С. 136-139.

6. Поддяков М. М. Детское экспериментирование и эвристическая структура опыта ребенка-дошкольника. Исследователь / Researcher, М.: МПГУ, 2009. № 2. С. 68-75.

7. Груніна Г. М. Організація творчої та пошукової діяльності учнів. *Завучу. Усе для роботи*, 2013. № 13-14. С. 18-23.

8. Поддяков А. Н. Развитие исследовательской инициативности в детском возрасте: дис... доктора псих. наук. М., 2001. 364 с.

9. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: Наказ міністерства освіти і науки України № 33 від 12.01.2021 р. Режим доступу: URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> (дата звернення 14.02.2021 р.)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-61>

ТОЛЕРАНТНІСТЬ: НОРМА І ВИМОГА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Атрощенко Т. О.

*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти
та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет*

Бондар Т. І.

*доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти
та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Закарпатська область, Україна*

Численні поліаспектні дефініції поняття «толерантність», що представлені в науковій площині, засвідчують неабияке зацікавлення дослідників цим феноменом. Історію становлення явища пов'язують з іменами його фундаторів – античних філософів Аристотеля, Геракліта,

Антифона, Сенеки. Тогочасне стихійне розуміння толерантності ґрунтоване на повазі до людської гідності. Простежуючи як природні, так і культурні відмінності між людьми, мислителі давнини намагалися знайти шляхи гармонізації особистісних взаємин [1, с. 2].

Дослідниця О. Полякова наголошує, що в історико-філософській літературі проблема толерантності пов'язана з феноменом духовної свободи особистості в умовах поділу суспільства за інтересами й уявленнями, на класи та групи, які неминуче конфліктували й потребували подолання численних непорозумінь. Унаслідок цього, вимога загальної терпимості була покликана певною мірою компенсувати й пом'якшувати непримиренні соціальні суперечності. Терпимість впливала з принципового переконання, згідно з яким людина є кращою порівняно з тим, що вона говорить і робить. Толерантність спрямована на визнання можливості відродження, корекцію кожного індивіда, навіть морально занепаłego або ідейно відмінного. Історично толерантність трактували як повагу й визнання рівності; відмову від домінування та насильства; визнання багатомірності й різноманіття людської культури, норм, вірувань і відмову від зведення цього різноманіття до якоїсь однієї позиції [3, с. 13].

Сучасне глобалізоване суспільство, у якому з'являються нові тенденції, утверджують нові ідеали, пропонують нові освітні реформи та культурні напрями, доводить, що толерантність повинна стати нормою, мірилом людяності, освіченості, культури й гідності. У дослідженні звернено увагу на два актуальні для сучасної вітчизняної системи освіти чинники, що сприяють її модернізації – на полікультурність й інклюзію, основу яких становить толерантність.

Аналізуючи сутність полікультурної освіти, науковці окреслюють чинники, що зумовлюють її необхідність: зростання етнічної й расової свідомості людей; міграційні процеси, які посилюють міжкультурні контакти; глобалізація світу, що не тільки змінює економіку, політику, але й впливає на картину міжкультурних зв'язків; розширення міжнародної співпраці, яка вимагає діалогу між націями та їхніми культурами; розвиток планетарної макроекономіки, що сприяє створенню транснаціональних корпорацій, які долають межі національного суверенітету у сфері економіки; удосконалення інформаційної сфери й комунікаційних систем, що дають змогу народам зближуватися, нейтралізувати територіальні, мовні, релігійні, культурні бар'єри; прагнення окремих осіб і цілих народностей утвердити свою етнічну ідентичність [2, с. 14].

Мета полікультурної освіти – формування людини, яка здатна до активної й ефективної життєдіяльності в багатонаціональному та

полікультурному середовищі, володіє розвиненим почуттям розуміння й поваги інших культур, умінням жити в мирі та злагоді з представниками різних національностей, рас, вірувань, зберігаючи власну соціально-культурну ідентичність. Толерантна людина – це особистість, якій притаманні духовні, моральні цінності та ідеали.

З огляду на інклюзію, прагнення до рівності, пріоритетність подолання соціальної ізоляції «особливих» категорій громадян, задоволення особливих освітніх потреб усіх дітей незалежно від стану здоров'я, умов проживання через їх інтеграцію до освітнього процесу й життя закладу освіти – ті провідні принципи, що закликають спільноту до переосмислення буття. Реалізація ідеї інклюзивної освіти вимагає кардинальної модернізації системи освіти, починаючи зі структури і стратегії, змісту та завершуючи взаємодією «педагог – вихованець». Необхідно створити сприятливе розвивальне середовище, що зосереджує увагу на потенціалі дитини та ігнорує відмінності. Освітній процес потребує такої організації, за якої кожній дитині гарантована й надана високоякісна освіта без дискримінації та ігнорування. Поцінування кожного індивіда в середовищі школи створює атмосферу добра й тепла, змінюючи перспективи соціального облаштування.

Як слушно зауважує А. Суменкова, у закладі освіти повинен бути створений толерантний простір. Під цим поняттям авторка розуміє єдність усіх суб'єктів навчального та виховного процесу, форми організації взаємин, що побудовані за принципами «педагогіки толерантності». Толерантний простір – провідний компонент педагогічної етики й основа гуманістичного виховання. Ключовими якостями педагога в реалізації моделі інклюзивної освіти, на думку дослідниці, є тактовність і терпіння. Толерантність педагога в освітньому середовищі прогнозує чуйність й уважність, доброзичливість у ставленні до інших. Для цього потрібно створити необхідні умови, що оптимізують подолання байдужості, уможливають високий рівень індиферентності в почуттях, який межує з почуттям неприйняття та відрази. Серед чинників, що впливають на виховання толерантної взаємодії, виокремлено діалог, співпрацю, опіку [4, с. 52].

Отже, толерантність – це не лише етико-правове підґрунтя, а й неодмінна умова та інструмент реалізації основних етичних принципів інклюзивної освіти. Толерантність має стати органічною якістю й рисою сучасності, оскільки забезпечує комфортне функціонування в багатогранному, полікультурному світовому співтоваристві, сприяє відродженню духовних цінностей. Якісна толерантна освіта релевантна характеристика не лише окремого індивіда, а й суспільства загалом.

Література:

1. Грива О. А. Проблема толерантності молоді у філософсько-освітній парадигмі. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ: Центр духовної культури, 2008. № 68. С. 2.

2. Кузьменко В. В., Гончаренко Л. А. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи: навч. посіб. Херсон: РПО, 2006. 92 с.

3. Полякова О., Знобей О. Історичні аспекти становлення поняття «толерантність». *Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія*. 2010. № 2. С. 10–13.

4. Суменкова А. М. Толерантность как ценностная основа инклюзивного профессионального образования. *Образование и воспитание*. 2017. № 5.1 (15.1). С. 50–55.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-62>

**ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ: СПІВПРАЦЯ СТУДЕНТІВ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ХУДОЖНЬОЇ-ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ
І ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Більдер Н. Т.

доцент,

старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

м. Харків, Україна

Литвинова І. Л.

доктор Ph. D.,

доцент кафедри психології

Харківський інститут

Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

м. Харків, Україна

Світ швидко змінюється, сучасні вимоги до професійної кваліфікації та компетентності дизайнера визначають необхідність впровадження інноваційних технологій в дизайн-освіті України.